

Rektors tale ved årets Rektormiddag, 24. maj 2012. Af Ralf Hemmingsen.

Det talte ord gælder

Kære minister,
bestyrelse,
gæster
og kolleger

”Om 50 år vil der kun være 10 universiteter tilbage i verden.”
Citat, professor Sebastian Thrun, Stanford University.

Hvad bilder manden sig ind? At udslynge en så fatal profeti for universitetet?
Og hvem er denne professor, hvis navn er ligeså svært at udtale for en rektor
som spådommen om universitetets snarlige død?

Det er en længere historie.

Og faktisk handler den ikke om åndsformørkelse. Men om den kreative pionér-
ånd man stadig finder i Californien. Stanford University har nemlig foretaget et
radikalt eksperiment. To stjerneforskere lagde deres kursus i ”kunstig
intelligens” på nettet - ganske gratis. Og ja, den ene var professor Thrun, som
udover at være et orakel, også er en ”førende” robotforsker.

Den anden forsker hedder Peter Norvig, som ikke er en entreprenant
storkøbenhavnsk ejendomsmægler som sin danske navnebror.

Men derimod Googles forskningsdirektør, som nok er entreprenant i en anden
forstand.

Resultaterne fra Stanfords eksperiment er opsigtsvækkende.

160.000 studerende fra 190 lande meldte sig til kurset.

100 frivillige oversatte kursusmaterialet til 44 sprog, herunder bengali.

Antallet studerende fra Litauen var højere end hele Stanfords studenterpopulation. 1000 iranske studerende trodsede forbuddet mod youtube for at være med. Og i Afghanistan forcerede de krigszoner for at følge undervisningen på Internetcaféer. De to Stanford-forskere har allerede helliget sig deres egen forretningsmodel, og skaffet 91 millioner kroner i venture-kapital fra investorer i Silicon Valley. Ja, hvorfor ikke?

Hvorfor ikke når Internettet er i stand til at åbne samfundet for mennesker i lukkede lande? Mennesker som ikke har råd til at betale 230.000 kr. i tuition fee på Stanford. Hvorfor ikke, når netundervisning både er billig og kan nå ud til de mange? Hvorfor ikke tage skridtet fuldt ud og lægge al undervisning på nettet? Tanken er da besnærende. Og KU skal måske også med på den vogn. Vi har allerede gang i den nye teknologi: Streaming, podcast, Klikkers, Ipads og iPod touch – helt uden berøringsangst.

Når vi alligevel ikke lægger al undervisning på nettet "i morgen", skyldes det altså ikke at KU er en maskinstormer – eller dét min endnu ukonfirmerede søn kalder "old school". Forklaringen er, at universitetet har noget værdifuldt, vi skal holde fast i. Universitetet er et af de få steder, som fordrer fysisk tilstedeværelse - ansigt til ansigt. Et af de få steder, hvor samtalen med kritikere foregår under fælles standarder for civil debat - argument mod argument. I auditoriet kan man ikke opføre sig som på nettet: Man kan ikke dæmonisere kritikere under distancens og anonymitetens beskyttelse. Eller slet og ret lukke kritikere ude. Den handling som med et uskønt Facebook-verbum hedder "at unfriende".

Spørg vores studerende. Og de vil fortælle dig, det helt særlige som universitetet kan – og som de vil have mere af: Den gode, forskningsbaserede undervisning. Den magiske oplevelse, hvor de studerende må sidde på det yderste af stolekanten for at følge med. Hvor de hele tiden kan afbryde og komme i dialog med forskeren. Og hvor de studerende bliver svimle af suset

fra videnskaben. Fordi de sammen med forskeren bevæger sig på kanten af den kendte verden.

Spørg mange af vore forskere. Og de vil sige, at forskningen også bliver bedre af at komme tættere på de studerende. God forskning er utænkelig uden god dialog. Og dialog er ikke kun udveksling af synspunkter mellem ligestillede – den gode dialog er også dialog mellem generationerne. Jo mere de studerende oplever den store forundring, den store nysgerrighed, den kritiske samtale - des bedre forskere og undervisere kan de selv blive. Universitetets kultur for den akademiske samtale skaber også værdier. Ikke kun de konkrete værdier, som en kandidat eller et patent kan veksles til i kroner og ører. Men også den usynlige værdiproduktion, som binder samfundet sammen. Samfundsborger, demokrati og tolerance – ja det er store ord. Men ikke for store til at beskrive, hvad den gode uddannelse kan udrette - ansigt til ansigt.

Det kan jeg jo sagtens stå her og påstå - som rektor. Sådanne velsignelser kan klinge frelste og sødsuppe-agtige. Så da jeg skulle forberede denne tale, gik jeg på jagt efter en litterær skildring af den gode uddannelse – den gode gamle lærergerning. Jeg spurgte en professor af humanistisk herkomst, om han kunne hjælpe med et eksempel fra litteraturen. Det findes ikke, konstaterede han først tørt. Jo, ved nærmere eftertanke. Der er den engelske forfatter David Lodge, der lever af at gøre grin med universitetet og de håbløse forskere, der foretrækker at fordrive tiden på konferencer under sydens sol. Det kan vel være en pointe i sig selv, mente humanisten. Det dur ikke, sagde jeg. Det kan jeg ikke stå og sige til Rektormiddagen. Det kunne han godt se.

Så han grublede nogle dage. Vendte tilbage og konstaterede:

Der er to romaner, der har "dannet skole" i dansk litteratur. Den ene er "Det forsømte forår". Lektor Blomme lever stadig i bedste velgående - som zombie.

Et omvandrende skræmme-eksempel på, hvordan man *ikke* skal være som underviser: nedladende, nedgørende, nederdrægtig. Den anden bog er mere ukendt - for de yngre generationer. Og dét selvom forfatteren er kanoniseret og bogen kåret af Berlingske Tidende som nr. 3 i afstemningen om "Århundredets Danske Bog". Det er Martin A. Hansens roman "Løgneren" fra 1950. Læs den, sagde humanisten.

Jo, den havde jeg da læst, godt nok for 30 år siden. Dengang i start-firserne, hvor al litteratur skulle presses ned i to båse - Freud eller Marx. Og hvis man *partout* skal presse Martin A. Hansen ned i en af de kasser, må det være Freud. Hovedpersonen i romanen er Johannes Vig. Han er degn og skolelærer på Sandø - et fiktivt mikrokosmos af en menneskeverden lige efter krigen. Dér vandrer vor lærer hvileløst omkring mens vintertågen letter og foråret bryder frem. Han er forelsket i en pige, Annemari. Og hun vil måske også ham. Men det bliver aldrig til noget. Dertil er hans digtersind for knudret og hans bejleri forplumres af plapren og tågesnak. I stedet ankommer en ingeniør til øen. Han kan bygge broer. Han kan grave i kalken. Og han kan udrette andre konkrete ting. Han kan selvfølgelig også erobre Annemari. Med ham bliver det til noget.

Johannes fortrækker til skolestuen. Her er han i sit rette element. Måske fordi pædagogikken rummer en snert af forførelse af en anderledes ufarlig beskaffenhed. Måske fordi formidlingens kunst minder om skuespillets manipulation af virkeligheden. Han bruger et trick til at vække elevernes fantasi. Han hænger et billede op med et klæde foran, så billedet er skjult. Lader det hænge sådan dagen igennem - uden at nævne det med et ord. Et par elever kigger i smug under klædet. I frikvarteret skal de alle sammen hen og se. "Nu ser de det - og vi kan tale om det", siger Johannes til sig selv. Klassen skal ud på marken for at studere blomster. Dér vender Johannes sig mod dét han kalder "systematik-religion". "Jeg har endnu ikke ladet den lille klasse skille blomster ad og tælle støvdragere." "[...] Blomster skal som alle

ting der betyder noget gro i selve sproget og være levende der, komme vort liv ved, før vi spiller lærde, før vi spiller videnskab.”

Ja, det der kan være noget om, at den gode uddannelse starter med den forundring og fascination, som kun sproget – undervisningen - kan formidle. Ansigt til ansigt. Hvordan skal vi mon fortolke ”Løgneren” i dag – her på universitetet? Er det ingeniørens sejr over skolelæreren? Handlingens mand over tænkeren? Instrumentet over indholdet? Internettet over universitetet? Så simpelt er det nok ikke. Tom Kristensen konstaterer i sin anmeldelse i Politiken 31. august 1950, at Johannes er ”genial” som lærer. Men uden for klasseværelset går han rundt om sig selv – i naturen og i øsamfundet. Deri ligger måske forklaringen på bogens titel, ”Løgneren”. At det er et selvbedrag, hvis man går rundt i verden uden modet til at handle på sine egne tanker. Således kan man også sige, at universitetet er skyld i selvbedrag, hvis ikke vi uddanner vore studerende til både at tænke og handle. Universitetets rolle må være at forene det bedste af de to verdener.

På KU har vi erkendt: Der findes steder på universitetet, hvor vi har lidt rigeligt af Johannes Vigs dårlige vaner. For megen gåen i ring, for lidt lineær læring. Enkelte studerende føler sig som på en ø. Kandidat-beviset fortaber sig i tågen. Og de mister orienteringen. Derfor har vi trukket en streg i sandet. Vi må hjælpe de studerende mere på vej. Vi må give dem mere retning, mere undervisning. Derfor har KU vedtaget en plan, som løfter bundniveauet for de studerende, der i dag har uacceptabelt få timer. De løftes til et minimum på 12 timer om ugen, senest i 2014.

Men nogle steder har KU også for lidt af Johannes Vigs gode vaner. Dygtige forskere er ikke nødvendigvis dygtige undervisere. Men mange af dem kan blive det, hvis vi giver undervisningen mere prestige og underviserne mere metode. Mange forskere synes ikke, de har tid til at undervise. Sikkert også fordi forskningsresultater er den eneste sikre vej til professoratet. Publish or

perish – helst kun på engelsk. For at imødegå denne tendens er uddannelse et kerneområde i KU's nye strategi. Vi er i færd med at forberede en større indsats for at opruste didaktik og pædagogik. Og i initiativet "Den gode uddannelse" har vi sat gang i mere end 60 projekter, hvor forskere og studerende afprøver nye undervisningsmetoder. "Den gode uddannelse" har i øvrigt modtaget undervisningsministeriets undervisningsmiljøpris.

Vi kan klare meget selv her på KU – inden for murene. Men vi har også brug for en vis stabilitet – politisk og økonomisk. Særligt hvis vi skal gøre som vores minister ønsker i sin positive vision for fremtiden: Optage flere studerende, holde dem til ilden og ansætte dygtige forskere til at undervise dem – uden at give køb på kvaliteten.

Men lige nu kører vi med åben bagsmæk. Og vi kører fremad i hop.

Vi ved rent faktisk ikke, om Folketinget vil finde en afløser for globaliseringsmidlerne. Vi planlægger med det – selvfølgelig også ud fra de politiske forsikringer i regeringsgrundlaget om, at 1 % af BNP til forskning er et "gulv" og ikke et "loft".

De folkevalgte må gerne huske, at det tager relativt lang tid at opbygge et dynamisk forskningsmiljø og dertil hørende uddannelseskvalitet.

Med et hold af forskere, der lader de studerende mærke suset fra videnskaben. Men det tager ikke mange måneders politisk og budgetmæssig usikkerhed før uroen breder sig i forskningsmiljøer og studiemiljøer. Og vi, dvs. Danmark, skal jo nødig tabe nogle forskningsprojekter, engagerede medarbejdere og dygtige studerende på vejen.

Husk på: Universitetet har "det lange lys på". Tag bare Internettet.

Helt tilbage i 1969 etablerede forskere fra Stanford og UCLA et fælles computernet mellem de to universiteter – det såkaldte Arpa-Net. Men der skulle gå 20 år før fysikere fra CERN i Schweiz udviklede World Wide Web. Formålet var såre simpelt: at kommunikere med andre forskere og

universiteter. Dengang anede de gode fysikerne ikke, at de dermed havde opfundet en guldkalv, som indtil videre har beriget verden med 540 milliarder Dollars i øget velstand- ifølge McKinseys konservative skøn.

Resten er historie. Og så måske alligevel ikke historie - for vi kender ikke slutningen på Internettet. Ja, videnskaben har vel slet ingen slutning - kun begyndelser. Derfor giver det heller ikke mening at falsificere eller validere den californiske profeti jeg startede med. Profetien om, at Internettet ville udkonkurrere universitetet. Men det giver mening at holde fast i to ting. For det første skal vi fortsat give de studerende plads til faglig dialog og til at lade tankerne vandre frit. Men vi skal samtidig give deres ambitioner mere retning og deres studier mere fremdrift. De skal også kunne omsætte deres tanker til handling. For det andet skal vi være bevidste om værdien af den gode uddannelse. Hvor forskeren og den studerende møder videnskaben i det fælles rum, der hedder universitetet - ansigt til ansigt, argument mod argument.

Ansigt-til-ansigt undervisningen er ganske vist ikke så billig som det fagre nye online-universitet. Og den kan nok heller ikke nå ud til ligeså mange. Men hvis vi undlader at betale hvad den gode uddannelse koster, tror jeg der vil være tale om et selvbedrag for hele vidensamfundet, og en farlig styning af hele den kultur, der gør det til en glæde og udfordring at leve og arbejde i og for samfundet – både herhjemme og ude i verden.

Tak for ordet.